

Mérjük objektíven a versenyképességet!

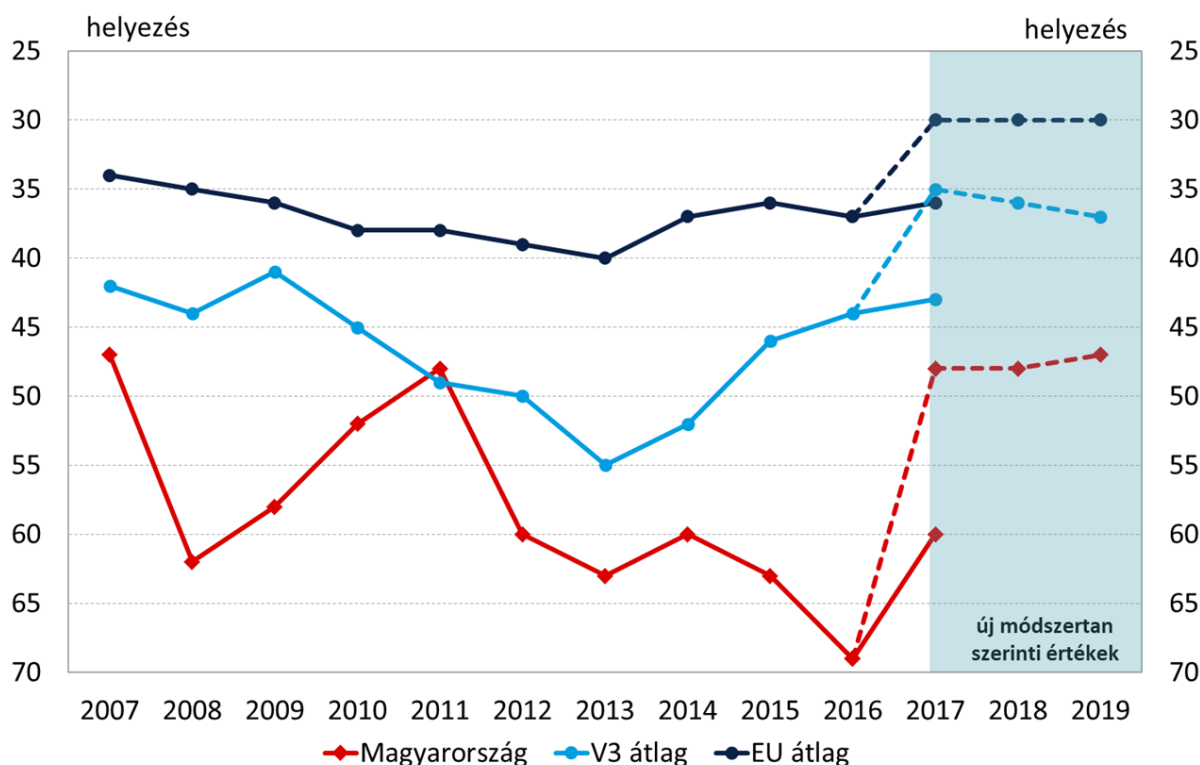
Egy ország versenyképességi helyzetének valós értékeléséhez elengedhetetlen a tényszerű adatokon alapuló és átfogó vizsgálat. Ennek ellenére a legismertebb globális versenyképességi rangsorok tényszerű, objektív mutatók helyét jelentős arányban szubjektív felmérésekre támaszkodnak. Utóbbiak a megkérdezettek véleményét tükrözik, ezért nem adnak objektív, összehasonlítható képet. Bár a modernebb rangsorokban magasabb a tényszerű adatok aránya, de a figyelembe vett mutatók köre általában szűkebb. Az MNB újonnan megjelent Versenyképességi Indexe kombinálja a mutatók széles tárházát és a tényszerűséget, mert 154 különböző tényezőt vizsgál, amelyek 95 százaléka objektív adaton alapszik.

A versenyképességi rangsorokkal szemben alapvető elvárás, hogy átfogóak és tényszerűek legyenek. A versenyképességi rangsorok célja, hogy reális és összehasonlítható képet nyújtsanak az országok egymáshoz képest mért versenyképességéről gazdasági és társadalmi mutatószámok alapján. Egy elemzést akkor nevezhetünk *átfogónak*, ha a mutatók széles körét felhasználva lefedi valamennyi meghatározó versenyképességi területet. A *tényszerűségnek* pedig akkor tud megfelelni, ha a figyelembe vett mutatók döntő többsége tényszerű adatokon alapul. Széles skálán mozognak a globális versenyképességi rangsorok e két szempont alapján. A figyelembe vett mutatók száma 2 és 255 darab között terjed, melyből az objektív mutatók aránya (39-100 százalék) tág határok között mozog (1. táblázat).

A legismertebb nemzetközi versenyképességi rangsorok kisebb arányban használnak objektív mutatókat. Figyelemre méltó, hogy a World Economic Forum (WEF) globális versenyképességi indexe és az IMD globális versenyképességi rangsora mindössze 43, illetve 64 százalékban tartalmaz objektív mutatókat. Ezzel szemben rangsoraikban jelentős szerepe van a felméréseken, egyes gazdasági szereplők véleményén alapuló eredményeknek. Olyan területeken is felméréseket alkalmaznak, ahol tényadatok is elérhetők lennének, mint például a bankrendszer stabilitása vagy a külkereskedelem alakulása. A felmérésekhez pedig korlátozott számú szakembert kérdeznek meg, akik ugyan egy-egy területen szakértők lehetnek, de bizonyosan nem képesek valamennyi lefedett versenyképességi területet pontosan megítélni. Mindez azért lényeges, mert a felmérések így nemzetközileg össze nem hasonlítható, egyéni véleményeket tükröznek, és a vélemények erősen torzíthatják az eredményeket az objektív mutatókhoz képest. Emlékeztetés, hogy amikor a WEF

2018-ban megemelte az objektív mutatók arányát, akkor Magyarország helyezése ugrászszerűen, 12 pozícióval javult (60-ról a 48-ra). Nem tudhatjuk, hogy a WEF rangsorán mennyit változtatna, ha tovább növelnék a tényszerű adatok arányát, de az új versenyképességi és fenntarthatósági rangsorok azt mutatják, hogy egyre emelkedik az objektív összehasonlíthatóság iránti igény.

1. ábra: Magyarország versenyképességi helyzetének idősoros alakulása nemzetközi összevetésben a WEF-GCI kompozit indexe szerint

Forrás: WEF-GCI, MNB.

Egyes versenyképességi rangsorokban magasabb az objektív mutatók aránya, de a vizsgálatba bevont mutatók száma korlátozott. Közös bennük, hogy a versenyképességnek csak egy-egy kiemelt aspektusát mérik, bár a mögöttük meghúzódó elmélet szerint az a teljes versenyképességről mutat képet. Példa erre a Gazdasági Összettség Mutató, amely mindössze 2, valamint a Global Misery Index, amely 4 mutatót használ fel. A Világbank Doing Business felmérése több, 41 mutatót vizsgál, de fókusza annak is szűkebb, ugyanis pusztán egy közepes méretű vállalat alapításán és működtetésén keresztül kíván képet rajzolni a versenyképességről.

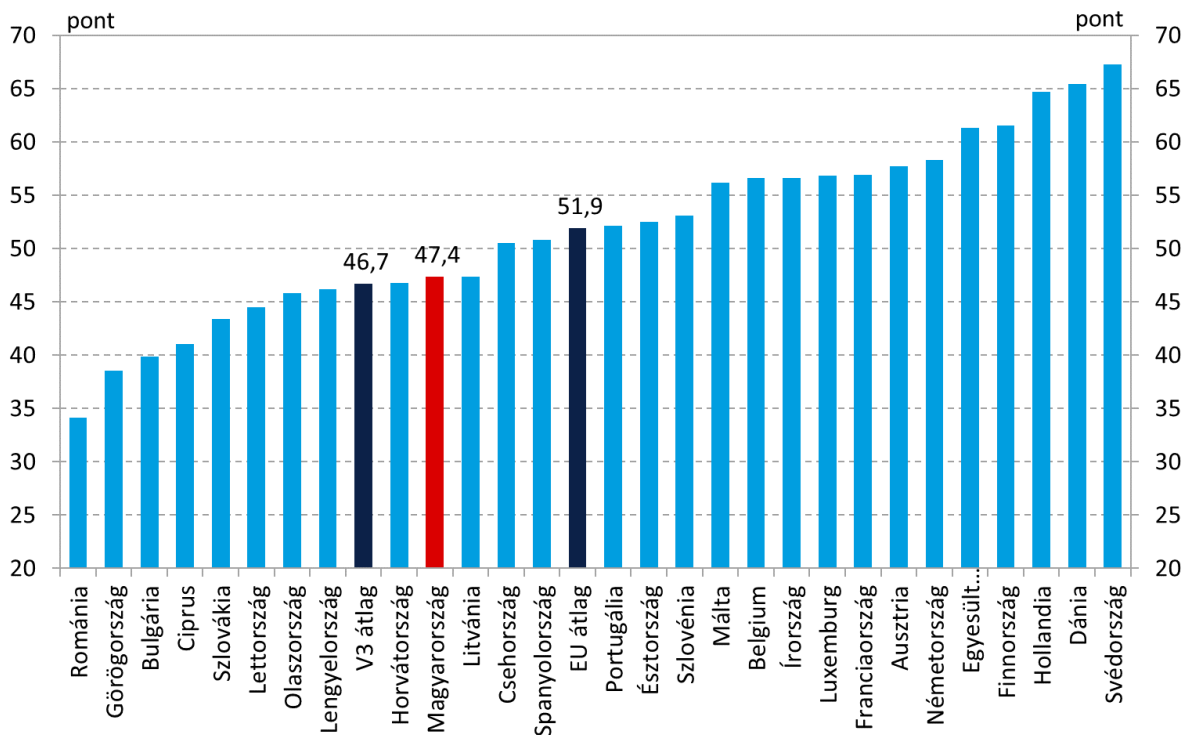
1. táblázat: A legfőbb globális versenyképességi indexek és objektív mutatók aránya

Index neve	Objektív mutatók aránya	Mutatók száma	Vizsgált országok száma	Év	Magyarország helyezése
Komplex versenyképesség					
Global Talent Competitiveness Index (INSEAD)	39%	70	132	2020	52.
Globális Versenyképességi Index (WEF)	43%	103	141	2019	47.
IMD Globális Versenyképességi rangsor	64%	255	63	2020	47.
MNB Versenyképességi Index (MNB)	95%	154	28	2020	19.
Jó Ország Indexe (Good Country Index)	97%	35	153	2018	39.
Global Misery Index (Steve Hanke)	100%	4	95	2019	2.
Gazdasági Összettség Mutató (Harvard)	100%	2	133	2018	9.
Doing Business (Világbank)	100%	41	190	2019	52.
Környezeti és társadalmi fenntarthatóság					
Fenntartható fejlődési jelentés (ENSZ)	92%	116	166	2020	29.
Inkluzív Fejlettségi Index (WEF)	100%	12	103	2018	23.
Ökológiai lábnyommal kiegészített HDI	100%	6	163	2015	29.
Human Development Index (ENSZ)	100%	5	189	2018	43.
A világ országainak ökológiai lábnyoma	100%	6	200	2016	69.
Kutatás & fejlesztés, illetve innováció					
IMD Digitális Versenyképességi Index	61%	51	63	2019	43.
Globális Innovációs Index (Cornell & INSEAD)	70%	80	129	2019	33.
Digitális nomádok értékelése (Nomadlist)	73%	148	1340 város	2020	8.
Digitális Gazdaság és Társadalom Index (Európai Bizottság)	87%	37	28	2020	21.
Európai Innovációs Értékelőtábla (Európai Bizottság)	96%	27	28	2020	22.
Bloomberg Innovációs Index	100%	37	105	2020	28.

Forrás: MNB gyűjtés.

Az MNB Versenyképességi Indexe egyszerre átfogó, mert 154 mutatót használ fel, és tényszerű, mert azok 95 százaléka objektív. A 2020 júliusában publikált [Versenyképességi jelentés](#) egyik meghatározó újítása a Versenyképességi Index megalkotása volt, amely lehetővé tette a helyzetértékelésre használt 154 mutató egyetlen kompozit indexbe tömörítését az eredmények átlátható összegzése és értékelése érdekében. A jegybank újonnan fejlesztett indexe a mutatók széles körének felhasználása mellett teljesítette az objektivitás kritériumát, mert 95 százalékban objektív adatokból áll. A legalább 100 mutatót felhasználó versenyképességi és fenntarthatósági rangsorok között az MNB Versenyképességi Indexe a leginkább objektív.

2. ábra: Az MNB Versenyképességi Indexének összesített eredményei (2020)

Forrás: MNB.

A környezeti és fenntarthatósági indexek jellemzően tényszerűek, ám az innovációt vizsgáló rangsorok között alacsonyabb az objektivitás. A szélesebb körben ismert indexek közül az ENSZ Human Development Indexe és a WEF Inkluzív Fejlettség Indexe egyaránt 100 százalékban objektív mutatók alapján készül. Szintén magas az ENSZ Fenntartható Fejlődés Jelentésében a tényadatok aránya. A gazdaság egy adott területét – például kutatás-fejlesztést és innovációt – vizsgáló rangsorok között már jóval nagyobb a szórás az objektivitást illetően. Miközben az IMD Digitális Versenyképességi Indexe csak 61 százalékban használ objektív mutatókat, addig a Bloomberg Innovációs Indexe 100 százalékban. Az Európai Bizottság jelentései közül a Digitális Gazdaság és Társadalom Index és az Európai Innovációs Értékelőtábla is túlnyomórészt tényeken alapul.

Összességében a versenyképesség valós értékeléséhez tehát átfogó és objektív vizsgálatra van szükség. A rendelkezésre álló rangsorok azonban jellemzően csak egyik vagy másik kritériumot teljesítik. A leginkább átfogó és elterjedt rangsorokban a tényszerű mutatók aránya alacsony, míg azokban a rangsorokban, amelyekben magas az objektív mutatók aránya, csak kevés területet vesznek figyelembe. Az MNB által 2020-ban fejlesztett mutatók (az MNB Versenyképességi Index és korábban a

Járványkezelési Versenyképességi Mutató) esetében törekedtünk arra, hogy mindkét kritériumnak megfeleljünk, azaz egyszerre legyenek átfogók és tényszerűek. Bízunk benne, hogy ezzel sikerült hozzájárulni a versenyképesség mérésének és értékelésének pontosabbá tételéhez.

„Szerkesztett formában megjelent az InfoStart.hu oldalon 2020. szeptember 3-án.”